# "The Economist" dergisinde yayımlanan "Avrupa Birliği'nin Orta Yaş Krizi" başlıklı AB Özel Raporu hakkında...

## 2007 yılında, Türkiye'de, Cumhurbaşkanı seçimi ve genel seçimlerin yapılacak olması nedeniyle; AB bu yılı, Türkiye ile ilişkilerinde bir nefes alma yılı olarak değerlendirmiştir. 2007 sonunda Türkiye, reformlarını devam ettirip AB politikasını sürdürecek ya da AB'den bağımsız bir rota izleyecektir

→ Ahmet Selçuk NALBANT



Haftalık olarak yayımlanan İngiliz "The Economist" dergisinin 17-23 Mart tarihli sayısında; "Europe's Mid-Life Crisis (Avrupa Birliği'nin Orta Yaş Krizi)" başlıklı özel bir rapor hazırlamıştır. Söz konusu raporda AB, ekonomisinden, anayasasına; genişleme politikasından, 50. yıl kutlamalarına farklı boyutlarda mercek altına alınmakta ve bir sonraki 50. yılına ilişkin ufuk turuna çıkılmaktadır.

### EKONOMİ

Son yıllarda AB'de ve özellikle Euro alanında, kişi başına GSYİH'nin ABD'nin yüzde otuz altında seyretmesi ve kişi başına GSYİH büyüme trendinin AB'de yüzde 1,5 iken ABD'de yüzde iki olması; AB'nin ABD ekonomisine yakınsama çabalarının hızlanmasına yol açmıştır. Bu amaçla, 1999'da hesaben (kaydi olarak) 2002'de efektif olarak ekonomik ve parasal birliğin üçüncü aşaması olan ortak para birimi Euro'ya geçilmiş ve 2000'de AB'nin rekabet gücünün artırılmasına yönelik olarak Lizbon Stratejisi kabul edilmiştir.

AB genelinde GSYİH'nin 2006 yılında yüzde 2,9, Euro alanında yüzde 2,7 büyümesi, Euro alanında GSYİH'nin ilk defa 2006 yılı son çeyreğinde ABD'den daha fazla büyümesi, ortalama işsizliğin yüzde 7,5'e gerilemesi ve son sekiz yılda Euro alanında verimlilik artışıyla desteklenen 12 milyon iş imkanı oluşturulması; AB'nin ileriye dönük beklentilerini olumluya çevirmiştir.

Bu olumlu gelişmeler bazı ekonomi yorumcularına göre, son yıllarda ivme kazanan yapısal reformlara, bazılarına göre ise; konjonktürün yükselmesi birinci neden olarak, ikinci neden olarak da Almanya'nın ücretleri baskı altına alması sonucu rekabet gücünün büyük ölçüde artmasına bağlamaktadır. Eğer ikinciler doğruysa AB genelinde sürdürülebilir olumlu bir tablodan bahsetmek zordur.

Dünyanın en iyi performansına sahip olan ve en rekabetçi beş ekonomisinden üçü, Danimarka, Finlandiya, İsveç, AB'de yer almakta. İngiltere, İrlanda ve İspan-

ya da son yıllarda ekonomik açıdan iyi bir performans sergiliyorlar. Adı geçen altı ülkeden üçü Euro alanında, diğer üçü Euro alanı dışında. Bu çerçevede AB'nin ekonomik olarak ABD'nin gerisinde kalmasının sebebi, AB genelinde değil ulusal ölçeklerde aranmalıdır.

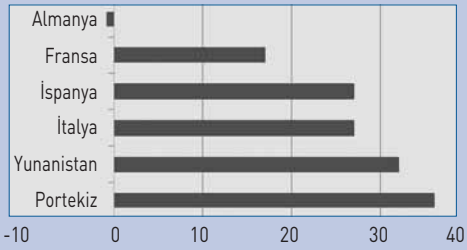
AB'nin ekonomik olarak en düşük performansa sahip ülkeleri Euro'yu kullanan merkez ülkeler olan ve Euro alanının toplam GSYİH'sinin üçte ikisini üreten: Fransa, Almanya ve İtalya. Bu üç ülkenin her birinde, işgücü ve mal piyasalarının son derece katı olması ekonomilerinin esnekliğini azaltmakta ve sonuç olarak bahse konu ülkelerde istihdam artışı zorlaşmaktadır. Bu sebeple AB'nin, ABD ile rekabet edebilmesi için mal ve işgücü piyasalarını daha serbest hale getirmesi gerekmektedir. Burada açıklanan sebepler ve akabinde sunulan çözüm oldukça basit ve açıktır, ancak bir politikacının ifadesinde "we all know what to do but we just don't know how to get re-elected after we've done it" şeklinde açıkladığı gibi, sosyal ve politik nedenlerle çözüme yönelik adımlar yavaş atılmakta ya da ertelenmektedir.

OECD verilerine göre Euro'ya geçişin ardından, AB içi ticaret yüzde beş ile yüzde on beş arasında değişen bir oranda artmış ve Euro, küresel döviz rezervlerinin yüzde 25'ini oluşturarak dolar karşısında tek rakip kur haline gelmiştir. Ancak başarılı bir tablo çizdiği görülen Euro hakkında OECD'nin yayımladığı güncel bir raporda, Euro'nun ekonomik getirilerinin tam olarak ortaya çıkmadığı savı ortaya atılarak bunun sebebi olarak, bölgedeki esnekliğinin yetersizliği gösterilmiştir.

Almanya, Euro'ya yüksek kur değeriyle dahil olduğunda rekabet gücü azalmış ancak geçen yedi yılda ücretler üzerinde uyguladığı sıkı politikayla, dünyanın en fazla ihracat yapan ülkesi olma unvanını ABD'den geri alabilecek konuma gelmiştir. Bu durumu gösteren tablo altta sunulmuştur.

**Almanya Mücizesi**

Birim İşgücü Maliyetleri*, 1998-2006 arası yüzde değişim




Kaynak: OECD *: Nominal



Almanya'nın rekabet gücündeki gelişmeler diğer AB üyesi ülkelerde tam tersi bir etkiye; örneğin İtalya'da Euro'ya geçişten itibaren yılda yüzde 1,3 büyüme oranına, İspanya'da yüzde 8,5'lara varan cari işlemler açığına yol açmaktadır. Euro'ya dahil olmasaydı İtalya'da devalüasyon kaçınılmazdı, bu durumda devalüe olmayan Euro'nun üyelerini koruduğu, ancak büyük problemleri de bir kenarda biriktirdiği yorumu gerçeği ifade etmektedir.

## ANAYASA

AB anayasasının kabulü için yapılan referandumda Fransa yüzde 55, Hollanda ise yüzde 62 ret oyu vererek tasarıyı geri çevirmiştir. Bu durum AB'de bir şok etkisi oluşturmuştur. Zira bu iki ülke, aynı anda, ilk defa ret kararı almış ve ilk defa bir kurucu ülkeden "hayır" sesi yükselmiştir. Anayasanın geri çevrilmesi akabinde gelen Haziran Zirvesinde, 2007-2013 bütçesinin kabul edilmemesi ile kriz ortamı oluşmuştur.

Angela Merkel, Anayasa'ya ilişkin hazırlıkların şeffaflığı açısından, her ülkenin görevlendireceği iki kişiyle hazırlanmış bir yol haritasıyla Haziran Zirvesi'ne çıkmayı planlamaktadır. Ancak zamanlama açısından oldukça sıkışık bir dönemde Merkel'in bunu yapması gerekecektir. Zira Fransa bahse konu Haziran Zirvesi'ne, yeni seçilmiş bir cumhurbaşkanı (6 Mayıs) ve henüz göreve başlamış bir parlamento (17 Haziran, Zirve'nin dört gün öncesi) ile hazırlanacaktır. Ayrıca Tony Blair'den görevi devralacak olan muhtemel başbakan da belli olmuş olacaktır.

Politik durum her ne olursa olsun, anayasanın geleceği ile ilgili dört senaryo söz konusudur:

**1- Anayasa'ya eklemeler yapılır:** Anayasa'da sosyal korumaya yönelik maddeler (Örneğin, AB geneli asgari ücret) artırılır; gündemde olan enerji ve çevre konularında yeni hükümler getirilir. İspanya ve diğer hükümetlerin talepleri bu çizgidedir. Ancak, İngiltere Hükümeti sosyal tedbirlerin artırılmasına karşı çıkar ve bunda yalnız kalmaz; sonuç olarak 2005'te ret oyu veren ülkeler tekrar referanduma giderler.



**2- Anayasa'dan çıkarmalar yapılır, çıkarılan kısımlar ileride müzakere edilir:** Bu öneri Nikola Sarkozy'e aittir. Buna



göre Anayasa'nın ilk bölümündeki kurumsal değişiklikler aynen kalacak şekilde bir mini antlaşma hazırlanır, sadece bu mini antlaşma 2009'a kadar ülke parlamentolarında onaylanır. Anayasa'nın mini-antlaşmaya dönüşmesi İrlanda ve Danimarka'nın referanduma gitmesine sebep olur. Buna karşılık Anayasa'nın geri kalan kısmının 2009'dan sonra hükümetler arası konferanslarda görüşülebileceği önerilir ancak diğer ülkelerden bazı çatlak seslerin yükselme olasılığı hâlâ vardır.

**3- Anayasa'dan çıkarmalar yapılır ve başkaca bir girişimde bulunulmaz:** Sarkozy'nin mini-antlaşmasından nitelikli çoğunluğa dayalı oy sistemi çıkarılır, sadece kurumsal düzenlemeleri içine alan bir hale getirilir ve ulusal parlamentolardan geçirilir ve bu işlem tamamlanmadan diğer aşamalara geçilmeyeceği garantisi verilir. İngilizlerin destekleyeceği bu senaryoda İrlandalılar ve eğer Brüksel'e yeni güçler verilirse, Danimarkalılar referanduma gideceklerdir. Ayrıca Anayasa'yı onaylayan on sekiz ülkede memnuniyetsizliğe yol açacaktır.

**4- Herhangi bir yeni girişimde bulunulmaz:** Diğer senaryoların sonuç vermemesi durumunda mevcut hali olduğu gibi bırakılır. İngiltere; belki Polonya, Çek Cumhuriyeti ya da Hollanda anayasa hakkında değişiklikler talep ettiklerinden, anayasadan vazgeçmeyi tercih edebilirler. Ancak mevcut sistemle AB-27'nin yönetilemeyeceği görüşüne sahip ülkeler karşı çıkar.

Önümüzdeki aylarda, yukarıda sayılan dört senaryo ya da değişik varyasyonları çerçevesinde müzakereler gerçekleştirilecektir. Ancak müzakerecilerin akıllarının bir köşesinde hep, birliğin ikinci bir onaylanmama durumunu kaldıramayacağı yer alacaktır.

## GENİŞLEME

AB ortak bir dış politika belirlemekte başarısızdır ancak, miktar açısından en fazla uluslararası yardımı AB'nin gönderdiği, İran'ın nükleer konularda ikna edilmesi için AB üyesi İngiltere, Almanya ve Fransa'nın girişimleri göz önünde alındığında, hepten bir dış politika belirleme zafiyeti içinde olduğunu söylemek güçtür. AB'nin şu andaki kurumsal yapısı içinde üye bir devlete rağmen, bir dış politikanın benimsenmesi olanaksızdır. Bu durum en son Irak ve Rusya ilişkilerinde görülmüştür. Çin'e uygulanan silah ambargosunun kaldırılıp kaldırılmaması meselesi bile AB içindeki farklı görüşlerden dolayı sonuçlandırılamamıştır.

AB'nin izlediği ve açık ara farkla en başarılı dış politikası "genişleme" olmuştur. Bu politika sayesinde, 1980'lerde, Yunanistan, İspanya ve Portekiz, diktatörlükten demokrasiye; 1990'ları geride bırakıp yakın zamanda birliğe katılan ülkeler, sosyalist merkezi planlamadan liberal demokrasiye geçmiştir. Katılım süreci devam eden Türkiye ise bu süreçte, ekonomik sosyal ve politik açıdan önemli kazanımlar elde etmiştir. AB, "genişleme havuzu" sayesinde kendi değerlerini komşularına ihraç etme konusunda, Amerika'dan daha başarılıdır.



Ancak, AB'nin genişlemeye devam etmesi, üç nedenden dolayı sorgulanmaktadır.

**Genişlemeye olan kamuoyu desteğinin azalması:** Bazı ülkelerde genişlemeye destek devam ederken diğerlerinde ciddi bir azalma görülmektedir. Anayasayı Hollanda ve Fransa'nın referandum sonucu geri çevirmesi, 2004 genişlemesinden duyulan memnuniyetsizliğin bir göstergesi olarak alınabilir.

**Üye devletlerde genişleme coşkusunun azalması:** 2004 genişlemesinin ardından çoğu hükümette, özellikle de Almanya, Fransa ve Avusturya'da genişleme heyecanının azaldığı görülmektedir. Fransa Eski Cumhurbaşkanı Chirac, Türkiye'nin katılımını desteklediğini belirtse de 2005'deki seçim kampanyasında bunu dile getirmemiştir. Yeni seçilen Cumhurbaşkanı Sarkozy, Türkiye'nin AB üyeliğine karşı olduğunu defalarca gündeme getirmiştir. Almanya Başbakanı Angela Merkel ise, uzun zamandır Türkiye'nin üyeliğine karşıdır. Türkiye'nin katılımına karşı en sert tavrı, Batı Balkan ülkelerini kendi arka bahçesine almak isteyen Avusturya ortaya koymuştur.

**Anayasanın onaylanmaması:** Bu durum AB içinde iyi bilinen iki olgunun karşı karşıya gelmesinin sonucudur: Genişleme (yeni üyelerin birliğe kabul edilmesi) ve derinleşme (mevcut üyeler arasında entegrasyonun artırılması). 2004 yılı öncesinde genişleme deneyimleri, derinleşme çabalarıyla (antlaşmalarda yapılan değişiklikler) çakışacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Nitekim Amsterdam, Maastrich ve Nice antlaşmaları, zamanlama açısından genişlemelerle aynı dönemde üye devletlerce onaylanmıştır. 2004 genişlemesi incelendiğinde derinleşme çabasının "AB Anayasası" olduğu görülür. Dolayısıyla, anayasanın kabul edilmediğinden hareketle daha fazla genişleme istenmediği sonucuna varmak mümkündür.

**Bazı eleştirmenler dördüncü bir madde olarak:** AB'nin ilk başta altı üye için tasarlanan kurumsal yapısının, otuz ya da daha fazla üyeli bir AB'de etkin bir işleyişi sağlamaktan uzak olduğunu da eklemektedir.

## TÜRKİYE GERÇEĞİ

2007 yılında, Türkiye'de, Cumhurbaşkanı seçimi ve genel seçimlerin yapılacak olması nedeniyle; AB bu yılı, Türkiye ile ilişkilerinde bir nefes alma yılı olarak değerlendirmiştir. 2007 sonunda Türkiye, reformlarını devam ettirip AB politikasını sürdürecek ya da AB'den bağımsız bir rota izleyecektir.

Sarkozy'nin AB'de Türkiye'nin yeri ol-



madığını ifade etmesi, Türkiye'nin üye olduktan sonra 2020'de Almanya'dan daha fazla parlamentere sahip olma ihtimalinin Almanlar'da korkuya yol açması, bu yıla kadar Avrupa Parlamentosu Dış İşleri Komitesi Başkanlığı yapan Elmar Brok'un Türkiye ile müzakerelerin açılmasının baştan bir hata olduğunu ifade etmesi; Türkiye ile AB arasında sorunlu günlerin yaklaştığına işaret etmektedir. Ancak, AB'nin Türkiye gibi çok yakın ve önemli bir komşusuyla arasının açılması büyük problemlere yol açabilir. Bu problemlerden ilki, Kıbrıs probleminin çözümsüz kalmaya devam etmesi, en kötüsü ise, Müslüman dünyanın Türkiye'nin üyelik hayallerinin suya düşmesi durumunu, Hıristiyan bir kulüpçe yapılan geri püskürtme olarak algılama ihtimalidir. Bu durum ise Batı'nın İslam Dünyası ile ilişkilerini sıkıntıya sokmakla kalmaz aynı zamanda halihazırda AB ülkelerinde yaşayan Müslüman azınlıklar arasında memnuniyetsizliğe yol açar.

AB Ukrayna, Belarus ve Kafkaslar'da yer alan ülkelerle üyelik ilişkileri geliştirmek yerine, yeni kabul ettiği "komşuluk politikası" doğrultusunda ilişkiler geliştirmek istemektedir. Bu politikanın temelinde günün birinde AB üyesi olabilecek ülkelere ve olamayacak ülkelere eşit davranılması düşüncesi yatmaktadır. Dolayısıyla ilk grubun bu durumu üyelik ilişkilerinde geçici bir kredi gibi algılamasını, diğer gruptakilerinse daha fazla yarar sağlamak için komşuluk ilişkisine yatırım yapacağını beklemek mantıklıdır. Hülasa AB'nin sınırları belirleme zamanı gelmiştir. Sınırların belirlenmesi genişleme karşıtları için de rahat bir nefes alınmasına yardımcı olacaktır. Ancak bu karşıtlık, Türkiye dışarıda tutulduğunda, AB devlet başkanlarının, vatandaşlarına, genişlemenin faydaları konusunu yeterince anlatamadığının göstergesidir. Böylesine büyük başarı elde etmiş bir politikaya son verilmek istenmesi gariptir. Dahası, Türkiye ve Kıbrıs, Birliğe katılabiliyorsa; günün birinde Lübnan, İsrail ya da Rusya'nın katılmaması için bir neden yoktur.

## RAPORUN ÖNERİSİ

AB, başarma ihtimali zayıf olan kurumsal reformlar yapmak yerine daha kolay gerçekleştirilebilir politikalara odaklanmalıdır. Bu çerçevede, çevre politikalarının geliştirilmesi, Batı Balkanlara genişleme ve vatandaşların AB projesine katılımının artırılması, AB için daha uygulanabilir politika alanlarıdır.

## UFUK TURU: AB YÜZÜNCÜ YAŞINI KUTLUYOR

AB yüzüncü yaşını kutlarken halinden oldukça memnundur. Ellinci yaşını kutlarken Amerika, Çin ve Hindistan'ın ekonomik hakimiyeti altında bulunan dünyada AB'nin geleceği oldukça karamsar algılanırken, dönüm noktalarından biri 2010 yılı olur. O yıl içinde Amerika'da konut sektörü çöker ve uluslararası piyasalarda dolar inişe geçer. Daha da önemlisi Almanya ve Fransa, Angela Merkel ve Nicolas Sarkozy liderliğinde ciddi ekonomik reformlar yapar. Bu sayede işsizlik düşer ve bilgi teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla işgücü verimliliği artar. Bunun sonucunda işgücü açığı baş gösterir ve 2025 yılında Türkiye, Ukrayna ve akabinde ilk Afrika ülkesi Fas Birliğe kabul edilir ve AB'nin çıkışı devam eder.

Süreç tahmin edileceği gibi bu kadar berrak bir şekilde işlememektedir. 2015 yılında İngiltere ortak para birimine geçmeye hazırlanırken, İtalya'nın ortak para biriminden ayrılması 2015 Büyük İtalyan Krizine sebep olur. Ancak İtalyan tahvil sahiplerinin bu durumdan oldukça zararlı çıkmasına ve kriz sürecinde İspanya'nın İtalya ekonomisini yakalamasına rağmen, finansal piyasalar kısa sürede toparlanır ve hükümet ortak para birimine İtalya'yı tekrar dahil eder. Bu deneyimin ardından başka bir ülke kurdan çıkmayı düşünmez.

Yüzüncü yılda bir diğer memnuniyet sebebi dış politikadır. Yirmi birinci yüzyılın ikinci on yılında Putin, Rusya'da üçüncü dönemini yaşamaktadır ve Ukrayna'ya saldırı hazırlığındadır. AB, Amerikan yönetimini Rusya'ya karşı nükleer güç uygulamaya ikna eder. Böylece Ukrayna krizi AB'nin çok önemli bir zaferi haline gelir ve büyük bir genişleme dalgasının kararı alınır. On yıl geçmeden Rusya da ironik olarak birliğe katılım başvurusunda bulunur.

Aynı dönemde Brüksel ve Washington Ortadoğu sorununa yeni bir yaklaşım getirir. AB üyeliği 2024 yılında Kıbrıs'ı bir araya getirmiştir, bundan hareketle neden AB'nin 49. ve 50. üyesi İsrail ile Filistin olmasındır.

Kilit soru ise Rusya ile ilgilidir. Bazıları Rusya'nın çok fakir, çok büyük ve Avrupalı olmamasını ileri sürer, ancak Rusya kusursuz işleyen bir demokrasiye sahiptir. Bir önceki Rus Çarlık Rejimi, 250 yıl önce Avrupa'yı Napolyon'dan kurtarmıştır. AB'nin yüzüncü yılını, Rusya'yı bölgesine kabul ederek kutlaması makuldür.

### DİP NOTLAR

1- Jean-Claude Juncker, Lüksemburg Başbakanı, Maliye Bakanı ve Devlet Bakanı

2- AB için ortaya atılan anayasa üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kurumsal değişiklikler açıklanmaktadır. Bahsekonu değişiklikler: Konsey'de, nitelikli çoğunluğa ve Parlamento ile ortak karar almaya dayanan oylama sistemi, Konsey'e altı ayda devreden başkanlık sistemi yerine kalıcı bir başkan belirlenmesi, Yüksek Temsilci ve Dış İlişkiler Komiseri'nin yerini Dış İşleri Bakanı'na bırakması, Komisyon'un küçültülmesi ve üye ülkenin dilerse üyelikten çıkabilmesi olarak özetlenebilir. İkinci bölümde, temel hak ve hürriyetler, ardından gelen üçüncü ve oldukça uzun bölümde ise, düzeltilmiş ve konsolide edilmiş bir halde geçmiş tüm anlaşmalar yer almaktadır.

3- Bahsekonu bütçe bir sonraki Zirve'nin yapıldığı Aralık ayında kabul edilmiştir.

4- Fransa'nın merkez sağdan Cumhurbaşkanı.